

Olaszország:		
1 lira nuova		95 fil.
5 " "	4 kor.	76 "
10 " "	9 "	52 "
20 " "	19 "	05 "
100 " "	95 "	23 "
20 Centesimi		19 "
Románia:		
1 lei		95 fil.
5 " "	4 kor.	76 "
20 " "	19 "	05 "
100 " "	95 "	23 "
20 bám		19 "
Görögország:		
1 Drachma		95 fil.
5 " "	4 kor.	76 "
20 " "	19 "	05 "
100 " "	95 "	23 "
20 lepta		19 "
Egyesült Államok:		
1 arany dollár	4 kor.	94 fil.
100 " "		493 " 51 "
Szerbia:		
1 dinár		95 fil.
5 " "	4 kor.	76 "
20 " "	19 "	05 "
100 " "	95 "	23 "
20 para		19 "
Bulgária:		
1 leua		95 fil.
5 " "	4 kor.	76 "
20 " "	19 "	05 "
100 " "	95 "	23 "
20 Stotinki		19 "
Anglia:		
1 font (livre) sterl. (sovereign)	24 kor.	02 fil.
10 " sterl.		240 " 17 "
100 " "		2401 " 74 "
1 shilling	1 "	20 "
1 penny		10 "

As új pénz értéke más külföldi értékekben.

Francziaország, Belgium, Olaszország, Görög-Spanyolország, Szerbia, Románia, Bulgária:		
20 koronás arany	21 frank	Centime
10 " "	10 "	50 "
1 " ezüst	1 "	05 "
20 filléres nikkell		20 "
10 " "		10 "
2 " bronz		02 "
1 " "		01 "
Németország:		
20 koronás arany	17 márka	01 pfennig
10 " "	8 "	51 "
1 " ezüst		85 "
20 filléres nikkell		17 "
10 " "		09 "
Anglia:		
20 koronás arany	16 shilling	08 penny
10 " "	8 "	04 "
1 " "		10 "
20 filléres nikkell		01 "
10 " "		1/2 "

Levél a szerkesztőhöz *)

Tek. szerkesztő Ur!
Szívvel fakadó szó szívre hat — és azért lehetetlen, hogy a „Gyulaféhevár“ szerkesztése érdekében emelt szó eredmény nélkül maradjon. Minden a városban levő irni tudó és tollforgató egyén blümbánatos „meacul-pával“ magába száll és a szerkesztő ur oly halmaz kézíráttal el lesz árasztva, hogy végre nehézzé válik majd a legjavának kiválasztása a jók közül. — Sőt a szerkesztő ur maga hathatós és lelkesült szavai által serkentve ezental nagyobb buzgalommal fogja végezni a szerkesztői teendőket, és így nem sokára a „Gyulaféhevár“ mintalappá válik. — Lásza tek. szerkesztő ur! mindezt lelkes cikkelével eredményezte, a minőt — mióta a lap fennáll — oly terjedelemben, oly valón és elassikuson még nem olvastunk. Szórol szóra igazat mond be-eses vezércikkében — de érdemes lesz kutatni vajjon, ki okozta a helyi lap iránti közönyösséget; senki más,

*) Szerkesztőségünkhöz beküldött ezen levelet közre adtuk először azért, mert az abban tett ígéretet köszönettel vesszük, de továbbá nem hagyhatjuk azt egy pár reflexió nélkül: A levél írója ugyanis szerkesztőségünket okozza, hogy lapunk pártolásra nem talált, de pozitív tény felhozni nem képes, — ha beküldött volna valamely jelzett irányú cikk, vajjon honnan meríti levelező azon tapasztalatát, hogy nem adtuk volna ki, egy hiszünk csak akkor lehetne panaszra oka levelezőnek, ha beküldött esikkel nem jelentek volna meg, de miután ezek tényleg nem léteztek minket vádolni józan felfogás szerint nem lehet. —

mint a szerkesztőség maga. Boesánatot kérek, de ha a szerkesztő ur nyíltan beszélt, legyen szabad az olvasók köréből is egyszer a valót megmondani — a reciprocitás jog tekintetéből. — Így a vélemények tisztulnak és egésze-ségesebb viszonyok állnak be. —

Tisztázzuk mindenekelőtt a fontos kérdést: „A helyi érdeklő lapnak mi a tulajdonképeni feladata? Mindenesetre: a helyi érdekek képviselése. Már most nézzük mennyire teljesíti a „Gyulaféhevár“ ebbeli szent hivatását. —

Ha valakinek eszébe jutott volna arról írni, hogy a tisztaságról szóló rendszabályok városunkban csakis a főterre szorítkoznak, a többi mellékutcazon pedig rakással heverhet a szenny, a piszok — nem a pipár kosárba vándorolna egy ilyen figyelmeztetés? —

Ha valaki panaszkodott volna, hogy a távolabbi eső utcazon nagyon gyéren világítanak meg, sőt néha, ha a calendáriumban 10 órára ki van tűzve a hold megjelenése, ott általában nem gyújtják meg azt a kevés lámpát sem ugye arval is gyarapodnék a papirkosár halmaza.

Igy folytathatnék ad infinitum, de legyen abból elég — hiszen száz szónak is egy a vége és sapientis sat. —

Azt nem akartam mondani, hogy lapja csupa panaszokból álljon, hanem azt, hogy bátran és nyíltan legyen szabad kimondani a valót ott, hol a városi közönség érdeke azt megkívánja — és meggyőződik arról, hogy nemesek az olvasók, hanem a közreműködők is nagyobb érdeklődéssel viseltetnek lapja iránt —

Azon reményben, hogy a szerkesztő ur rosz néven nem veszi össze szavaimat maradtam,

kiváló tisztelettel
Veritas.

Tanúgy.

Nőnevelésünkről.

Tanulmány.

Írta: Oszvath János.

(Folytatás.)

2. Már rövid bevezetésben említém, hogy, mert az ember tenetségei sokban ellentétesek, azok közül egynek vezérszerepet kell adni. Ezen vezérszerepre hivatott tehetségünk az értelem. Az értelem fejlesztése, a szellem képzése igen fontos, mert ez Istenül adott tehetség fejlesztése által lehet az ember világosan gondolkodó, tisztán érző és szilárd erkölcsi akarattal bíró egyén. Szóval, az értelem által emelkedik az ember a többi földi teremtmények fölé: ez bizonyítja isteni eredetét. Hogy miy fontos az értelem képzés, azt világosan mutatja azon neveléstörténelmi tény, miszerint a nevelésben mindig az értelem fejlesztésére volt a főszó fektetve. Igaz ugyan, hogy az ismeretre való képesség, az ismeret után való törekvés az emberrel mintegy vele született, s igaz ugyan, hogy az értelem képzés a teremtő által mintegy előre el van rendezve, mert ha az ember ezt valószínű, életvezérlő erti el, s így emberi méltóságának és szerencsésének veti meg alapját; de az is igaz; miszerint — talán éppen ebből következőleg — sokszor és sokan fogták fel tévesen az értelem nevelés fejlődésére s annak jelenlegi állapotára, át kell lássuk, hogy a mi korunkban is sokan tévednek e tekintetben. Avagy nem tévesen járnak-e el közép, sőt felsőbb iskolánk is, midőn a teremtő (produktív) szellemi működés rovására a pozitív tudásra fektetik a főszó? . . . Negtőlünk képzetekkel, fogalmakkal a tanuló elméjét; de nem engednek időt azoknak feldolgozására. Ez az oka, hogy aránylag oly kevés termelő, teremtő (productív) tehetség kerül ki intézeteinkből.

E rendszernek eredménye az a feületesség, mellyel az életben különösen a nőnennél lépten-nyomon találkozhatunk. Ennek az eredménye, hogy akárhány felsőbb tanintézetet végzett férfi nem képes gondolatát helyesen kifejezni, s ez az oka, hogy sok érettségi telt ifju, ki végig tanulta a mértan tudományok minden ágazatát, akárhányszor nem képes kiszámítani egy adott földterületnek, avagy egy egyszerű testnek területét. S még van egy hátránya az ismeretek ez összehalmozásának, mit — tekintettel a nőnem gyengébb testi szervezeteire és gyorsabb fejlődésére — szintén nem szabad tekinteten kívül bagyni; s ez az, hogy, ez által az idő nagyon is igénybe vétetvén, nem marad a mozgásra kellő idő s így a testi erő és egészségnek is ártalmára van, sőt, a kedély- és jellemképzést s a vallásos érzék kifejlését is akadályozza. Efel nem azt akarom mondani, hogy a szellemet nem kell képezni, de igen képezni kell. csakhogy nem szabad e mellett az ember többi tehetségeit, melyek szintegy tényezői boldogulásának, elhanyagolni. „Bár mennyit tanuljunk is soha se legyen az a cél, hogy az anyag a szellemet

leigazza, hanem az, hogy a szellem uralmat nyerjen mag felett. Az értelem képzés nem a tudás kincseinek összehalmozása, hanem a szellemi tehetségeknek reális és élénk erőkké fejlődése.“ (Dr. Kiss A.) Hány egyszerű falusi földműves emberrel találkozhatunk, ki józanabb felfogással és helyesebb ítélő tehetséggel rendelkezik, mint sok tanult és intelligens számba menő egyén? . . .

Korunk paedagogusai lépten nyomon hangoztatják a gyakorlatiasságot, s éppen ez az, melyre — némely jól szervezett, de aránylag kevés leányiskolánk kivételével, a legkevésbébb figyelem fordítatik. Avagy, — hogy példát hozzak fel, gyakorlatiasságra vall-e az, hogy akárhányszor az anyanyelv és a kedély rovására idegen nyelvekkel tömik meg a 12—16 éves leányka elméjét? Nem! Vajjon nem jobb lenne-e helyett az em-bertan, lélektan és neveléstanra fordítani a drága időt, hogy a természet által is legelső nevelőnek rendelt nőnem a kor követelményének megfelelőleg tölt-tesse be hivatását? . . .

Az idegen nyelvek közül egyet tartok valamennyire szükségesnek, s ez a német nyelv, melyet, mint világnyelvet, jó tudni; de, hogy valaki s plane nő azért tanuljon idegen nyelveket, hogy francia vagy angol imakönyvet vihessen a templomba, s hogy ezen nyelveken, levelezhessen: azt esztelenségnek s együtal hazafiatlanságnak tartom. Imádkozzék ki ki a maga anyanyelvével Istenhez, hiszen talán még Isten is kedvesebben veszi ezt.

Nem terjeszkedve ki az értelem nevelés körébe vágó más részletekre, áttérek a kedély és szépsézet nevelésre, hogy rövidesen azon is átugorjam.

3. Mielőtt a kedélynevelést érintenők, lássuk, mit értünk e szó alatt: kedély.

A különböző életmódotú bölcseések némelyekben eltérőleg ugyan, de végeredményében egyértelműleg határozzák meg e fogalmat. Legvilágosabban s legkövetkezőleg megmagyarázzák dr. Kiss Aron és dr. Öreg János, midőn ezt mondják: „Az érzelmek és az azokból keletkezett hangulatok összegét kedélynek nevezzük.“

Schmidt Károly ezt mondja: „A kedély az az alaphangulat, az az alapmód, mely szerint az érzelmek melódiája hangzik. A kedély azon érzelem, mely érzelmünk előtt és után nyilatkozik.“

Rosenkrauz, köngsbergi egyemi tanár a következőleg határozza meg: „A szellem valódi lényege megköveteli, hogy az érzelem megnyiljék az öntudat számára és megfordítva, hogy az öntudat tartalma, mint saját állapotának tudata érzetessék. Csak ezen egység nevezhető kedélynek.“

„Dr. Verédi Károly a kedély alatt az érzelmek által előidézett lelkiállapotot érti.“

Ezen pár meghatározásból látható, hogy sokkal könnyebb a magunk lelki állapotát leírni, mint azt meghatározni. A nevelőnek azonban a különböző kedély-állapotokat s ezért a kedély alapelemeit is ismernie kell. Ide tartoznak az érzetek, érzelmek, vágyak s ezek fokozatai és a várankatkor, és képzetek szerinti változatai. Ezen tényezők az emberrel mintegy veleszületnek s a nevelés hatása alatt származnak belőlök a különböző kedélyfajok: a jó, egészséges, nemes, élezes, derült, komoly, szomorú, dult, gyermekies, valóságos, költői és részvétlen, stb. kedély.

Visszatérve az első meghatározásból, melyet legvilágosabbnak ismertünk el, láthatni, hogy a kedély érzelmi belvilágunk óramutatója, melynek mozgató ereje az értelemre vihető vissza. Sokban találoan mondja Léderer Abraham, miszerint: „A kedély úgy viszonylik az érzetekhez és érzelmekhez, mint az ész a képzetekhez és fogalmakhoz s mint a jellem a vágyakhoz és akaratához.“

Ha nem lennének értelem: nem éreznénk s tehát fogalmunk sem lenne az érzelem s még kevésbé a kedélyről. Ha nem lennének képzetek, fogalmunk: akkor gondolkozni sem tudnánk s tehát eszünk sem lenne. Ha nem lennének vágyaink s ebből kifolyólag akaratunk: akkor szó sem lehetne jellemről. Ha az ember elébb említett képességeit kitűrlők szellemi részéből: úgy még annyira sem lenne képes, mint az oktan állatok.

A nőnem érzelmi, — illetve kedélyvilága sokkal gazdagabb levén, mint a férfimé, a nevelőnek (lett legyen az szülő v. tanító) nem szabad e tényt számításon kívül hagynia.

Egy naiv, gyermekies felfogást vig kedélyű nőcs-e, ki rózsaszinben látja a világot, s ki éppen naivsága által még az olyan férfunak is megnyeri tetszését, sokszor szívét, kinek homloka mélyre van már szántva az életével: kedvelt és kedves tagja egy társaságnak; s ha a nőnem elhivatása nem lenne más, mint

férfinem mulattatása: úgy bizonyosan azon nő nyerné el a dícsőség koszoruját, ki e tekintetben legtöbbre képes. Amde a nő elhivatása más, s éppen ezért a kedély nevelést nem vehetjük — mint sokan teszik — középpont gyanánt, sőt — tekintettel korunk anyagias sokszor nagyon is önző felfogására — bátran kimondhatni, miszerint éppen az nőnevelésünknek egyik főhídjája, hogy az amugy is szélsőségekre hajló női kedély képzésére igen sokat ad. Innen van aztán, hogy minden 16—20 éves leány kedves, vig kedélyű; de mihelyt tört reményekkel érte meg a 26—30 évét: életuntá, a szó szoros értelmében vett kedélybeteggé lesz.

Az a kérdés merül már most fel, hogy mi által hogyan lehet e bajon segíteni?

Röviden felelek. Egyszerűen úgy, ha a képzelettel lehetőleg megvonjuk a táplálékot, illetve azt kellő korlátok közé szorítjuk; de annál több gondot fordítunk az értelem, az ész fejlesztésére s e közben nem írjuk az élet árnyoldalairól is felvilágosítani.

Igaz ugyan, hogy a nő legszebb ékessége a szereplési vágytól ment, önmagában megelégedést leelő kedélynyugalom (Dr Kiss A), miért nagyon is figyelemre méltó a nő kedélyképzése; amde e cél elérése, illetve megközelítése elkényeztetés, becézés s növendékünk képzelő tehetségének túltáplálása mellett merő ábránd marad.

E helyen kell megemlékezem a szépzészi képzés egyik eszközéről, mely leányiskoláinkban igen előkelő helyet foglal el. Értem a finom kézi munkákat. Igen, én a finom kézi munka tanítását — hangsúlyozva mondom finom — mint a szépzészi képzés eszközét tekintem s gyakorlati tekintetből nagyon kevésbe veszem. Kevésbe veszem pedig azért, mert annak az életben nagyon kevés, sokszor majdnem semmi hasznát sem veszik leányaink. S ha — mint a szépzészi képzés eszközét — el is ismerem, nem is tartom helyesnek leánynevelésünk nagy részének azon túlhajtását, mely szerint a durvább és az olyan kézi munkák rováására, melyekre igen szüksége van minden nőnek, a finom kézi munkákra igen sok gondot fordít. Tulságba hajtván helytelen ez azért, mert az amugy is gyenge szervezettel nőnem testi szervezetén, de különösen a szemeken borsolja meg magát s így nem hogy a szépzészi érzék s ezzel a kedély fejlesztése, nemesítése szolgálatában állana, de sőt annak határozott hátrányára van.

Egyáltalában nem vagyok barátja az olyan finomabb kézi munkáknak, melyekhez drága anyag szükséges. S nem vagyok barátja pedig azért, mert a szülők legnagyobb része nem képes ahhoz az anyagot beszerezni, miért is igen félő, hogy ez által a növendékek közt az irigység magva vettetik el. Más rézről meg attól is tartani lehet, hogy a korunkban amugyis uralgó divat, kország egyik forrásává lesz. Az ilyen finomabb kézi munka gyakorlását — természetesen kellő határok között — csak az olyan leánynevelő intézetekben tartom helyénvalóknak, melyek az anyag beszerzésére alappal rendelkeznek. S itt örömmel kell megemlékezem a megyében álló nagyenyedi állami polgári leány iskola Igazgatóságának azon valóban nemes buzgóságáról, mely szerint e tekintetben minden lehető megtesz, minek következtében e célra már is szép alappal rendelkezik.

(Folyt köv.)

IRODALOM.

* **A jó egészség naptára** a magyar nép számára az országos közegészségi egyesület kiadásában megjelent az 1893. évre. Ez a derék egyesület, mely e naptárt tavaly óriási sikerrel indította meg (közel 20,000 példány fogyott el), a most megjelent naptárral feltöltölte az előbbi. Nemesak hogy ismét benne találjuk országos kedvelt íróinkat, Rákosi Vikort (Sipuluszt), Tóth Bélát, Palágyi Lajost stb. mulattató elbeszélésekkel és versekkel, hanem a népszerű orvosi rész is kitűnő tanácsokkal szolgál az egészség megővésére. Különösen kiemeljük a „büttörandbe szedett jó tanácsokat betegségekben“, melyekből kiki rögtön megtudhatja, hogy mitevő legyen, ha bármely bajéri, továbbá a „tiz regulát kolera idején“, az olesó és egészséges ház építésének részletes leírását, az étkezési és főzési tanácsokat és (Hampelné, Pulszky Polixéna) még sok más hasznos tudnivalót. Csakis az által, hogy nyereskedni nem akar, adhatja az egyesület potom 30 krért a „jó egészség naptár“ egy példányát, sőt a ki egyszerre 3—5 példányt rendel meg, az csak 28 krért, 6—10 példányt 27 krért, 11—25 példányt 26 krért, 26—50 példányt 25 krért, 51—100 példányt 23 krért fizeti a példányt s a küldeményt bérmentve kapja meg. A pénz előlegesen az orsz. közegészségi egyesület pénztárnokának (Budapest, Eszterházy-utca 5. sz.) küldendő be. Mele-

gen ajánljuk e naptárt a hatóságoknak, lelkészeknek, néptanítóknak, jegyzőknek terjesztés végett s ez is a legolcsóbb újévi ajándék gyógyszerészeknek, kereskedőknek és mindenkinek a legtanulságosabb olvasmány. Kiállítás díszes, képei nagyon szépek.

* **A „Kis Könyvtár“ pályázata:** Kevés irodalmi vállalat lett oly hirtelen népszerűvé, mint a Berger Miksa M. Sziget könyvkereskedő könyvkereskedő kiadásában és Benedek Elek szerkesztésében megjelent „Kis Könyvtár.“ Ez a hetenként megjelenő könyvtár legjelesebb ifjúsági íróinktól közül a 6—14 éves gyermekeknek való olvasmányokat s az eddig megjelent füzetekről a szakközönyök is a legmelegebb elismerés hangján írnak. A „Kis Könyvtár“ból már egy egész esomó füzet jelent meg és a munkatársak közt találjuk Jókai Mór, Gaál Mózes, Bársony István, Abonyi Árpád, Sebesztha Károly, Gárdonyi Géza, Köressy László, Márkus Miksa, Somogyi Béla, Földes Géza stb. neveit s maga a szerkesztő is minden hónapban ír egy elbeszélést. S hogy a szegényebb sorsú gyermekek is jó könyvekhez jussanak, egy-egy 3—5 ives füzet ára mindössze 12 kr., kötve 20 kr-ban van szabva. A „Kis Könyvtár“ kiadója, hogy az írókban még jobban fölkelte a gyermek irodalom iránt való kedvet, négy pályadíjat tűz ki most. Még pedig 300 koronát egy elbeszélésre, melynek tárgya vehető a történelemből, vagy a mai gyermekélet köréből, 6—14 éves gyermekek számára. Szintén 300 korona, egy 8—14 éves gyermekek felfogásához mért világos, könnyen érthető nyelven írt földrajzi vagy néprajzi tárgyú ismeretterjesztő könyvet. Mindkét kérdésre egy második 100—100 koronás pályadíj is tűz ki. A pályaművek terjedelme 3—5 nyomtatott iv a „Kis Könyvtár“ formájában. A tisztán leírt és jelíges levéllel ellátott pályamunkák ez évi decz. 31-ik Benedek szerkesztőhöz (Budapest, Erzsébet-körút 12. sz.) küldendők. A bíráló-bizottság, melynek tagjai a szerkesztőn kívül Sebesztha Károly zölyomgyei tanfelügyelő és Köressy László budapesti tanár, kik 1893. jan. 31-én hirdetik ki a pályázat eredményét s a pályadíjak, melyek azonban csak abszolút becsü mának ítéltetnek oda, a szerkesztőnél mindjárt a kihirdetés után fölvehető. A pályadíj nyertes munkák a kiadó tulajdonába mennek át. A közölhető munkákat szintén átveszi a kiadó, rendes tiszteletdíj mellett.

* **Új zeneművek.** A Nador és Bárd bpesti zeneműkereskedő cég kiadásában folyton megjelenő előnyösen ismert „Legújabb bpesti népdalok“ című válogatásból ismét 2 füzet hagyta el a sajtót mely a gyűjtemény 3. folyamának 47/48. és 49/50. számát képezi. A 47/48. számú füzet tartalma „Alkonyatkor“ és „Házam előtt jegenyefa“, a 49/50. számú füzet „Feljötték már a esilágok“ Gardonyitól. „Két szép lánya van a pécsi kapitánynak“ ez igen esinos 2 dalt foglalja magában. Minden kettős számú füzet ára 30 kr. mely a kiadókánál Bpsten Károly-körút vagy bármely zeneműkereskedésben megszerezhető. Különösen ki kell emelnünk e 4 dalt tartalmazó 2 füzetet, mert eme dalok olyan sikerültek olyan dallamosak, hogy a gyűjteménynek díszét képezik.

NAPI HIREK.

Gyulafehérvár, 1892 október 19-én.

— **Nem mulaszthatjuk el** a mostani kolera járvány ideje alatt ama körülményt felemlíteni, hogy cognac a legalkalmasabb óvszer ezen betegség elleni védekezésben. Különös figyelemmel legyünk arra, hogy olyan cognacot vegyünk, melynek minősége elősmert jó, mert csak úgy érhető el a kívánt eredmény. Tekintetbe véve, hogy a Gróf Keglevich István főle promontori cognac már az 1886-ik évi kolera járvány idejében sikeresen használtatott, és eddigelő csakis díszoklevelekkel lett kitüntetve, ezen gyár termékeit kiválóan ajánlhatjuk, miután ez Ausztria-Magyarország legnagyobb és legrégebb cognac gyára.

— **A helyhez kötött (stabil) gőzgépek kezelőinek tanfolyama** a budapesti állami ipariskolában (Budapest VIII. ker. Népszínház-utca 8. sz.) f. évi október 15-ik napján nyílik meg s deczember hó végéig tart. — Tanulóknul felvétetnek a 18 évöket betöltött önálló lakatosok, kovácsok s a különböző gépgyárak főbb munkásai, a kik a gőzkazánfűtők, valamint a locomobil, — és eséplőgép kezelők tanfolyamát már elvégezték. — A felvételhez erkülesi bizonyítvány szükséges. Vidékiek levélben is jelentkezhetnek. A tandíj 5 frt. A beiratás október hó 8-án kezdődik.

— **Kereskedelmi közönyvtár Budapestén.** A budapesti Kereskedelmi Muzem igazgatósága mint a „Kereskedők Lapja“ írja, most adta ki könyvtárának katalógusát és kereskedőinknek, iparosainknak ezzel említésre méltó szolgálatot tett. A szóban levő könyvtár a Muzem „Tudakozó irodájában“ (Akademia-a 12. sz) van elhelyezve, a melyet Baross Gábor kereskedelmi minister 1890-ben létesített és mely a kereskedelemnek már sok jó szolgálatot tett. A

szakkönyvtár első sorban a szótárakon, encyclopaediens munkákon kívül nagybecsü czimtargyűjteményt tartalmaz. Ott található a hazai czimtarak, továbbá Auszria, Angolország, Belgium, Észak-Amerika, Francia ország, Hollandia, Németország, Olaszország, Románia, Spanyolország, Svajcz és a keleti országok legújabb és legmegbízhatóbb czimtarai. Ezekhez sorakozik a hazai törvények és rendeletek, valamint a hazánkat érdeklő nemzetközi szerződések gyűjteménye. Hazánknak és valamennyi külsországnak közgazdasági viszonyait behatóan lehet tanulmányozni kormányunk és konzulatusa-ink jelentéseiből, melyek 20 évről vannak meg, továbbá 17 hazai, 23 ausztriai és 79 külföldi kereskedelmi kamara jelentéseiből, melyek több évről vannak meg és melyeknek gyűjteményét a kereskedelmi Muzem nagy buzgalommal egészíté ki. Sok becses adatokat találhatunk továbbá kereskedőink a főbb európai államok áruforgalmi statisztikájában, mely sziptén több évről van meg. Egyébb statisztikai, pénzügyi és nemzetgazdasági munkák s jelentések is vannak a könyvtárban, de ez a csoport még igen hiányos. Érdekes speciálitás azonban a vám és díjszabási tarifák gyűjteménye, mely már is ritkítja párját és a melyet folyton gyarapítanak, úgy hogy a „Tudakozó iroda“ vám és szállítási díjtételekre nézve egészen megbízható és gyors értesítéseket ad a fenieknek. Nem ismertethetjük egyenként e könyvtár 14 fő és 44 alcsoportját és így még csak a kiállítási katalógusok és jelentések és a keletre vonatkozó országok tekintélyes csoportját említjük fel. Végül arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a kereskedelmi Muzem „Tudakozó irodájának“ olvasó szobájában több mint 100 hirlapot és folyóiratot olvashat a közönség, sőt mind ezen hirlapok régiebb évfolyamai bekötve állanak rendelkezésre. A „Tudakozó iroda“ nyitva van minden nap d. e. 9 12-ig és d. u. 3—6 ig.

— **Magyarország iparosainak és kereskedőinek legújabb czimtára** egy több mint 300 nagy nyomtatott ivre terjedő két és háromnegyed kilo súlyú díszes kötésű óriási munka folyó évi október 20-án jelenik meg a Magyar kereskedők lapja kiadásában (Budapest kerepesi ut 32). E czimtar teljes mértékben bírja az ily művek három fő kellékét, t. i. adatai újak, teljesek és megbízhatók, mert a népszámlálaskor begyűlt hiteles adatok alapján az ország összes ipari és kereskedelmi vállalatait, nerök, szakok és lakhelyük szerint feltüntetve foglalja magában. A nagy czimtar használhatóságát tarva szem előtt, abba nemcsak a szoros értelemben vett ipar- és kereskedelmi vállalatok vétoitek fel, hanem egyébb oly intézetek és vállalatok (pénzüntézetek, bányavállalatok stb.) a melyeknek felvétele szükséges volt. Hogy e nagy czimtar minél szélesebb körben elterjedhessen és külföldön is használható legyen, a magyar szövegen kívül német, horvát és francia nyelvű felirások is alkalmaztattak. A mi az anyag részletes beosztását illeti; a munka két főrészből áll, ngymint a szorosabb értelemben vett a) Magyarország és b.) Fiume, valamint Horvát-Szavonország kereskedőinek és iparosainak czim és lakjegyzékéből. A munka végén magyar, német, horvát és francia betűsoros tárgymutató alkalmaztatott. Az egyes kereskedők és iparosok névszerint, betárendben s városokban az utca és házszámok, valamint a megye és a legközelebbi posta és távirtd állomás neve feltüntetésével közölöttek. Gyárak és egyébb iparvállalatok, a melyek több mint husz segédszemélyt alkalmaznak, megkülönböztetés végett vastagabb betűkkel nyomattak. A nagy czimtar bolti ára nagy terjedelme (3000 oldal) kemény vászonkötésben tizenöt frtban van megállapítva. A „Magyar Kereskedők Lapja“ kiadóhivatala (Budapest, kerepesi út 32) azonban abban a helyzetben van, hogy a nála megrendelt példányokat tizenöt frt bolti ár helyett tiz forintért szállíthatja a megrendelőknak. Megrendelések közvétfelöl a „Magyar Pénzügy“ vagy a „Kereskedők Lapja“ kiadó hivatalához (Budapest kerepesi út 32) czimezendők. A munka a folyó évi október 20-ától kezdve fog szétküldetni a megrendelőknak.

Szerkesztői üzenet.

K. Beküldött tárczaja nem közölhető, kértünk jobbakat

Új találmányok és műszaki közlemények

Közl: **Bergl Sándor** szabadalmi és mérnöki irodája, Budapest VI. Andrássy út 30.

A malmok kora. A malmok oly idösek, hogy nehéz megállapítani, ki és hol találta fel azokat. Kövesük a régi görögök hagyományait, melyek szerint a leltalálóként Lelen spártai királynak Achyles nevü fia szerepel. A régi rómaiak Pilumnus istenüknek, Picumnus fivérének tulajdonítják e találmányt. Hogy azonban már a legrégebbi korban léteztek malmok, azt bizonyossá teszi azon tény, melyet Mózes beszél el, hogy Ábrám felségénél, Sáránál kalácsot süttött vendégei számára a legfinomabb lisztből; valamint az, hogy midön Simeon

fogyóként a filisztensok kezébe került, kényszerítették a malmot hajtani.

Mielőtt a kövek alkalmazva lettek, helyettük mozsarat használtak. Ebben megtörték a gabonát és aztán megsitálták. A gabonaszem liszté való változtatásának leggyorsabb módja — mint Plinius beszéli — Numa király alatt a romaiaknál csakhamar más processzusokba egészítették ki. E processus módszere a következő volt: mielőtt a gabona megtörtetett, vagy megzuztatott, azt megpirították, hogy hüvelyből könnyebben elválasztható és a mozsárbamegtörhető legyen; a további liszté való megmunkálás ugyanezen módon következett. A romaiak csak egyetlen fajtájú sítéményt tudtak a lisztből készíteni, mely nem felelt meg a mi fogalmunk szerinti kenyérnek, minthogy a pirított liszt nem volt orjeszhető.

Az etruszkoknál, egy népnél, mely Itáliában telepedett meg, a mozsarak hengerszerű alakot vettek föl; a mozsár belseje és feneke barázdákkal voltak ellátva, úgy a török, melyek alul erős bunkóban végződtek. A berendezés ezen neméből következtethető, hogy e bunkónak a mozsárfenék közepe felé való visszalépésével a törő talajsjka körsikká változott át. A szerkezet és művellet ezen egyszerű módjából fejlődtek ki a malmok fokról-fokra.

Ami a malmokat üzemük szempontjából illeti, az első malmok kézimalmok voltak, főleg a keleten használtattak, ahol azok egészen a mai napig fenntartották magukat. Ezek két malomkőből: a futó és az alapkőből állottak. A hajtásra nöket, rabszolgákat és gonoszterőket használtak. A polgárosodás haladásával a leggazdagabbtól a legszegényebbig naponként mindenki készített lisztet és kenyeret: és Mózes elrendelte, hogy a malom ne legyen zálogtárgyként adósság fejében foglalható.

A Pompejiben eszközölt ásátások alkalmával a romaiaknál használt malmok találtattak, melyek két kőből állanak, melyeknek alapkőve lapos teke, vagy golyó alakjával bírnak, míg a futóké ennek megfelelőleg ki volt vájva, úgy hogy körülte mozoghatott.

A gabona egy töcsőralaku nyíláson az örlőfelület közepé vitetett, melyek közepükön egymástól jobban távolodtak, mint szélükön. A malmoknak vízerővel való hajtását úgy látszik legelőször Mithridates hozta be, de annak időpontja pontosan meg nem állapítható. Mindamellett bizonyos, hogy a vizimalmok a nyugaton csak Pompeji király bukása után Kr. sz. e. 61. év-

ben jöttek használatba. Európában az első vizimalom Romában volt a vízvezetéknel és teljesen magánhasználatra volt felállítva. Ezek közül a legtöbb Róma körüli a Janikulus dombon volt. A nyilvános malmok csak Honoris és Arkadius császárok alatt, Kr. u. 385. évben keletkeztek, mely kortól az első malomtörvény is datálódik.

Hogy mikor épültek az első szélmalomok, az nem olyan könnyen állapítható meg. Némelyek állítják, hogy Augustus idejébe esik eredetük, körülbelül Krisztus születése idejére, míg mások azt állítják, hogy az első szélmalom Kr. u. 718-ban épült Csehországban. Bizonyossággal tudják, hogy Francia és Angolországban Kr. u. az 1050-ik évben bozattak be a szélmalomok. Az első hajómalom Róma közelében a Tiberen 836-ban építették. Az első gőzmalom az úgynevezett „Albin Mill“t Londonban 1783-ban emelték. Az örléssel egybekötött szítálás behozatala a 16-ik századba esik. Mégis csak a 17. század közepénél későbbben vált szokássá Franciaországban, hogy a lisztet a malomban megörölték és otthon megsitálták. Ezen időben úgynevezett szítalók jártak házról-házra, hogy a szítalást ellássák, minthogy nem mindenkinek volt szita a birtokában.

Új eljárás vízszenneműk mosására. Tudvalévő dolog, hogy az erős veszőrlalag a mosásba kerülő ruhát nagyon megtámadja, egy új mosóeljárást találtak föl, mely e bajon hivatva van segíteni és mely ennek következtében mind nagyobb kedveltségben részesül. Ezen eljárás a következő: Mintegy 2 font szappant fel kell oldani körülbelül 13 liter meleg vízben, mely lugba egy evő kanálnyi terpentint és három evőkanálnyi szalmiakszeszt, vagy aminomak cseppet öntünk. E jól megkevert, rendő vegyületbe a ruhát két-három óráig áztatjuk mely idő alatt az üst, vagy edény lehetőleg légmentesen elzárandó. Ezután a ruhát a szokott módon kell mosni és öblögetni. A lug a körülményekhez képes többször is használható, mely esetben mindig egy kis terpentint $\frac{1}{2}$ theás kanállal és egy kis szalmiakszeszt 1 evő kanállal kell hozzáadni. Ezen új mosó eljárással sok időt, munkát és tüzelőanyagot lehet megtakarítani. A ruha a legkevésbé sem romlik, minthogy a szalmiakszeszt s terpentint semmiféle káros hatással nincsnek a ruhára, ezek felett a ruhát egészen fölösleges dörzsölni. A szalmiakszeszt mindjárt a mosásnál és öblögetésnél ellállan, míg a terpentint szaga a ruhaszáradásnál tűnik el teljesen.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: **ISSEKUTZ JÁNOS**

Munkatárs: **Höhn Károly.**

Kiadó: Papp György.

Nyiltér*

Fekete, fehér és szines selymeket méterenként 45 krtól 16 frt 65 krig sinea és mintázott mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző színben szállít, megrendelt egyes öltönyökre, vagy végkében is postabér- és vámmentesen **Henneberg G. (es. kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben.** Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.**

* E rovatban megjelenő közleményekért semmi teletősség nem vállal el a — Szerk.

H I R D E T É S E K

324—1892 bir. végr. szám.

115 1—1

Árverési hirdetés.

Alólikt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102 §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a Gyulafehérvári kir. járásbírószág 3230—1892 polg. számú kiküldött végzése által Henning Károly szárszebesi bej. kereskedő czég végrehajtató javára Vingárdi Salamon József ellen 75 frt 99 kr. tőke, ennek 1891 évi Junius hó 28 ik napjától számítandó 6% kamatai és egyéb törvényes járuléka követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság 14/LX—892 lefoglalt és 400 frtra becsült a 400 literrévka idei tiszta öszbuzából álló ingóságok nyilvános árverésútján eladotnak.

Mely árverésnek a 3768—1892 p. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen vagyis Vingárdon alperes Salamon József lakásánál leendő eszközölésére **1892-ik év Oktober hó 24-ik napjának d. e. 11 órája** határidőül kiltzetik és ahhoz a venni szándékozók ezenel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 197. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is eladotni fognak.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelést megelőző kielégítéshez tartanak jogot, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alólikt kiküldöttél vagy írásban beadni vagy pedig szóval bejelenteni, mivel különben joguk nem fog tekintetbe vétetni.

A törvényes határidő ezen hirdetésnek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számítottatik. Az elárverezendő ingóságok vételára 1891 évi LX t. cz. 108 §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Gyulafehérvárt 1892 évi Oktober hó 9-ik napján
Csia Lázár
kir. bírósági végrehajtó.

Katreinert

Kneipp-
Maláta-
Kávéja.

Förlumulhatlan pótkávé.

Mindenütt kapható.

Valódi csak ezen véd-
jeggyel. Utánzatoktól
óvakodni kell.

104 3—10

Őszi ültetésre

ajánlja gyömolcsészeti egyletünk szép
növést

4 éves oltványait

ponyik, batul, más alma és körte fajok.

10 db. 3 frt 50 kr.

NAGY-ENYED

112 2—3

dr. Winkler Albert.

A valutaszabályozás

kérdése ténylegessé vált. Február hó közepén az anketek összeültek, hogy annak keresztíviteléről tanácskozzanak s nemsokára a valutaszabályozás bevezetett tény lett. — Már ma egész tisztában van mindenki a val, hogy a **valutaszabályozásnak** következménye nagy és soha nem gondolt felvirágzás lesz minden téren, de különösen az érték papirpiacon. Ajánlható tehát bárkinek **folypénztét** és esetleges **takarékpénztári betéteit** értékpapírok vásárlására felhasználni. Az értékpapírok kieserölése mások ellenében melyek nagyobb kilátást nyújtanak, szintén előnyös lesz. — Felajánljuk szolgáltatunkat és szívesen készek vagyunk szóbeli vagy írásbeli felvilágosításokat adni. Kérdések üzletkötésre nem kötelezünk.

Betéti társaság Dirnfeld testvérek

Budapest, V. fürdő u. 4. sz.

111 2 5

Csakis a világhírű **CZIGARETTAPAPIROST** használjátok

Les Dernières Cartouches jeggyel
BRAUNSTEIN FRÈRES párisi
gyárából, 65., Boulevard Exelmans.

Ezen gyártmány a papirpar diadala és a cigarettapapiros eszményképe.

Ezen cigarettapapiros és cigarettahüvely gyári raktára:

Bécs, I. Schottenring 25.

A valódi francia „Les Dernières Cartouches“ cigarettapapirunk, valamint a valódi francia czigarettahüvelyek a „Les Dernières Cartouches“ papirból

50. 14—25

Gyulafehérvárt: id. Misselbacher J. B. urnál kapható.

Nyomatott a püsp. Lye. könyvnyomdában Gyulafehérvárt

Máriaczellit Gyomorcsépek

Magyarországi fővárosok: Budapest, Király utca 12. sz.

Török József gyógyszerár

Gyulafehérvárt: Fröhlich Gyula gyógyszerárban.
Szászsebesen: Reinhard J. C. gyógyszerárban.